

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. vasario 25 d.*

Byloje C-386/08

dėl *Finanzgericht Hamburg* (Vokietija) 2008 m. liepos 30 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. rugsėjo 1 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Firma Brita GmbH

prieš

Hauptzollamt Hamburg-Hafen,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (pranešėjas) ir T. von Danwitz,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. rugsėjo 3 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Firma Brita GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt D. Ehle*,

— Europos Komisijos, atstovaujamos C. Tufvesson, F. Hoffmeister ir L. Bouyon,

susipažinęs su 2009 m. spalio 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1995 m. lapkričio 20 d. Briuselyje pasirašyto Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Izraelio Valstybės (OL L 147, 2000, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 287, toliau – EB-Izraelio

asociacijos susitarimas), aiškinimu atsižvelgiant į 1997 m. vasario 24 d. Briuselyje pasirašytą Europos-Viduržemio jūros regiono laikinosios asociacijos susitarimą dėl prekybos ir bendradarbiavimo tarp Europos bendrijos ir Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO), atstovaujančios Vakarų Kranto ir Gazos ruožo Palestinos valdžios interesams (OL L 187, 1997, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 26 t., p. 122, toliau – EB-PIO asociacijos susitarimas).

- ² Šis prašymas pateiktas sprendžiant ginčą dėl muitų tarp pagal Vokietijos teisę įsteigtos bendrovės *Firma Brita GmbH* ir *Hauptzollamt Hamburg-Hafen* (Vyriausioji Hamburgo uosto muitinė) dėl šios sprendimo atsisakyti taikyti preferencinį režimą ieškovės pagrindinėje byloje prekių, pagamintų Vakarų Krante, importui.

Teisinis pagrindas

Vienos konvencija

- ³ Pagal 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės (Jungtinių tautų sutarčių rinkinys, 1155 t., p. 331, toliau – Vienos konvencija) 1 straipsnį „Konvencijos taikymo sritis“, konvencija taikoma sutartims tarp valstybių.

- 4 Vienos konvencijos 3 straipsnyje „Tarptautiniai susitarimai, kuriems ši Konvencija netaikoma“ nustatoma:

„Tai, kad ši Konvencija netaikoma tarptautiniams susitarimams, sudarytiems tarp valstybių ir kitų tarptautinės teisės subjektų arba tik tarp kitų tarptautinės teisės subjektų, taip pat ne raštu sudarytiems tarptautiniams susitarimams, nekeičia:

<...>

- b) šioje Konvencijoje įtvirtintų normų taikymo jiems, jei šios normos jiems būtų taikomos pagal tarptautinę teisę ir be šios Konvencijos;

<...>“

- 5 Pagal Vienos konvencijos 31 straipsnį „Bendra aiškinimo taisyklė“:

„1. Sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų įprastinę reikšmę sutarties kontekste ir atsižvelgiant į sutarties objektą bei jos tikslą.

2. Aiškinant sutartį <...>

3. Be sutarties konteksto, dar atsižvelgiama į:

<...>

c) visas šalių tarpusavio santykiams taikytinas atitinkamas tarptautinės teisės normas.

<...>“

6 Šios konvencijos 34 straipsnyje „Bendra taisyklė dėl trečiųjų valstybių“ nustatoma:

„Sutartis be trečiosios valstybės sutikimo nesukuria nei jos įsipareigojimų, nei teisių.“

EB-Izraelio asociacijos susitarimas

7 EB-Izraelio asociacijos susitarimas, patvirtintas 2000 m. balandžio 19 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2000/384/EB, EAPB (OL L 147, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 287), įsigaliojo 2000 m. birželio 1 dieną.

8 Šio susitarimo II antraštinėje dalyje, skirtoje laisvam prekių judėjimui, esančio 6 straipsnio 1 dalyje nustatoma:

„1. Bendrijos ir Izraelio laisvosios prekybos zona bus sustiprinta vadovaujantis šiame Susitarime nustatytais priemonėmis ir 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos nuostatomis bei kitų daugiašalių susitarimų dėl prekybos prekėmis, pridėtų prie Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutarties, nuostatomis <...>“

9 Pagal šio susitarimo 8 straipsnį pramoninių produktų, kaip jie apibrėžiami susitarime, atžvilgiu ir atsižvelgiant į jame numatytas išimtis „tarp Bendrijos ir Izraelio uždraudžiami visi importo ir eksporto muitai bei kiti lygiaverčio poveikio mokesčiai. <...>“

10 EB-Izraelio asociacijos susitarimo 75 straipsnio 1 dalyje numatoma:

„Kiekviena Šalis gali perduoti Asociacijos tarybai spręsti visus ginčus, susijusius su šio Susitarimo taikymu ar aiškinimu.“

- 11 EB-Izraelio asociacijos susitarimo teritorinė taikymo sritis jo 83 straipsnyje yra apibrėžta taip:

„Šis Susitarimas taikomas teritorijose, kuriose taikoma Europos bendrijos steigimo sutartis ir Europos anglių ir plieno bendrijos steigimo sutartis, laikantis tose sutartyse nustatytų sąlygų, ir Izraelio Valstybės teritorijoje.“

- 12 Prie EB-Izraelio asociacijos susitarimo pridėtame Protokole Nr. 4 (toliau – EB-Izraelio protokolas) nustatomos taisyklės, susijusios su sąvokos „prekių kilmė“ apibrėžimu ir administracinio bendradarbiavimo būdais.

- 13 Pagal šio protokolo 2 straipsnio 2 dalį Izraelio kilmės produktais laikomi visiškai Izraelyje gauti produktai, kaip apibrėžta šio protokolo 4 straipsnyje, bei Izraelyje gauti produktai, kurių sudėtyje esančios medžiagos nevisiškai gautos Izraelyje, jei tokios medžiagos buvo pakankamai apdirbtos arba perdirbtos Izraelyje, kaip apibrėžta šio protokolo 5 straipsnyje.

- 14 Pagal protokolo 17 straipsnio 1 dalį:

„1. Kilmės statusą turintiems produktams, kaip apibrėžta šiame Protokole, importuojant į vieną iš Šalių, taikomos šio Susitarimo nuostatos pateikus:

a) judėjimo sertifikatą EUR.1 <...> arba;

- b) 22 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais deklaraciją, kurios tekstas pateikiamas IV priede, eksportuotojo įrašytą sąskaitoje faktūroje, važtaraštyje ar kitame komerciniame dokumente, kuriame produktai apibūdinami pakankamai išsamiai, kad būtų galima juos identifikuoti (toliau vadinama „deklaracija sąskaitoje faktūroje“).“

¹⁵ Pagal šio protokolo 22 straipsnio „Deklaracijos įrašymo sąskaitoje faktūroje sąlygos“ 1 dalies a punktą 17 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą deklaraciją sąskaitoje faktūroje gali įrašyti patikimas eksportuotojas, apibrėžtas šio protokolo 23 straipsnyje.

¹⁶ Pagal šį 23 straipsnį eksportuojančios šalies muitinės gali leisti bet kuriam eksportuotojui, vadinamam patikimu eksportuotoju, dažnai pagal EB-Izraelio asociacijos susitarimą siunčiančiam prekes ir pateikiančiam muitinėms visas įtikinamas garantijas, būtinas šių produktų kilmės statusui patvirtinti, taip pat kitiems šio protokolo reikalavimams įvykdyti, parengti deklaracijas sąskaitose faktūrose. Tokia deklaracija patvirtina produktų kilmę ir leidžia importuotojui pasinaudoti šiame susitarime numatytu preferenciniu režimu.

¹⁷ EB-Izraelio protokolo 32 straipsnyje, reglamentuojančiame kilmės įrodymų patikrinimo procedūrą, teigiama:

„1. Judėjų sertifikatų EUR.1 ir deklaracijų sąskaitose faktūrose patikrinimai vėliau atliekami atsitiktinai arba kai importuojančios šalies muitinės turi pagrįstų abejonų dėl šių dokumentų autentiškumo, juose išvardytų produktų kilmės statuso arba dėl kitų šio Protokolo reikalavimų vykdymo.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatomis įgyvendinti importuojančios šalies muitinės eksportuojančios šalies muitinei grąžina judėjimo sertifikatą EUR.1 ir sąskaitą faktūrą, jei ji buvo pateikta, arba deklaraciją sąskaitoje faktūroje ar šių dokumentų kopijas, prireikus nurodydamos tyrimą pateisinančias turinio ar formos priežastis.

Jos kartu su prašymu atlikti vėlesnį patikrinimą persiunčia visus gautus dokumentus ir informaciją, darydamos prielaidą, kad informacija judėjimo sertifikate EUR.1 arba deklaracijoje sąskaitoje faktūroje yra neteisinga.

3. Patikrinimą atlieka eksportuojančios šalies muitinė. Tuo tikslu jos turi teisę pareikalauti bet kurių įrodymų ir atlikti bet kurį eksportuotojo sąskaitų patikrinimą ar bet kurį kitą, jų manymu, būtiną patikrinimą.

4. <...>

5. Patikrinimo prašančios muitinės apie patikrinimo rezultatus informuojamos per ne ilgesnį kaip 10 mėnesių laikotarpį. Šie rezultatai turi aiškiai parodyti, ar dokumentai autentiški ir ar nurodyti produktai turi kilmės statusą, ir ar atitinka šio Protokolo reikalavimus.

<...>

6. Jei esant pagrįstoms abejonėms per dešimt mėnesių nuo prašymo atlikti patikrinimą atsakymas negaunamas arba jei atsakyme nepakanka informacijos reikiamo doku-

mento autentiškumui arba tikrajai produktų kilmei nustatyti, prašymą pateikusios muitinės, išskyrus *force majeure* atvejus arba esant išimtinėms aplinkybėms, atsisako teikti lengvatas.“

18 EB-Izraelio protokolo 33 straipsnyje dėl ginčų sprendimo nustatoma:

„Jei dėl 32 straipsnyje numatytų patikrinimo procedūrų kyla ginčai, kurių negali tarpusavyje išspręsti patikrinimo prašanti muitinė bei atsakinga už šio patikrinimo vykdymą muitinė, arba kai jos nesutaria dėl šio Protokolo aiškinimo, ginčai perduodami Muitinių bendradarbiavimo komitetui.

<...>“

19 Pagal šio protokolo 39 straipsnį „Muitinių bendradarbiavimo komitetas“:

„1. Įsteigiamas Muitinių bendradarbiavimo komitetas, kuriam pavestas administracinis bendradarbiavimas, siekiant teisingo ir vienodo šio Protokolo taikymo, bei visos kitos muitinės sritys užduotys, kurios jam gali būti pavestos.

2. Viena vertus, komitetą sudaro valstybių narių ekspertai ir Europos Bendrijų komisijos departamento pareigūnai, atsakingi už muitinės klausimus, o antra vertus, Izraelio paskirti ekspertai.“

EB-PIO asociacijos susitarimas

20 EB-PIO asociacijos susitarimas, patvirtintas 1997 m. birželio 2 d. Tarybos sprendimu 97/430/EB (OL L 187, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 26 t., p. 122), įsigaliojo 1997 m. liepos 1 dieną.

21 Šio susitarimo 3 straipsnyje numatoma:

„Bendrija ir Palestinos valdžia palaipsniui sukuria laisvosios prekybos erdvę pereinamuoju laikotarpiu, trunkančiu ne ilgiau kaip iki 2001 m. gruodžio 31 dienos šioje antraštinėje dalyje nustatyta tvarka ir laikantis 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos ir kitų daugiašalių susitarimų dėl prekybos prekėmis, pridėtų prie Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo susitarimo <...> nuostatų.“

22 Šio susitarimo 5 ir 6 straipsniuose nustatoma:

„5 straipsnis

Vykstant prekybai tarp Bendrijos ir Vakarų Kranto ir Gazos ruožo, joks naujas importo muto mokestis ar bet kuris kitas, lygiavertį poveikį turintis mokestis netaikomas.

6 straipsnis

Importuojant į Bendriją produktus, kurių kilmės šalis yra Vakarų Krantas ir Gazos ruožas, leidžiama neapmokestinti muito mokesčiu arba bet kuriuo kitu, lygiavertį poveikį turinčiu mokesčiu ir netaikyti kiekybinių apribojimų ar bet kurios kitos, lygiavertį poveikį turinčios priemonės.“

23 Dėl šio susitarimo teritorinės taikymo srities 73 straipsnyje numatoma:

„Viena vertus, šis Susitarimas taikomas teritorijose, kuriose taikoma Europos bendrijos steigimo sutartis, toje Sutartyje nustatytais sąlygomis, o kita vertus, taikomas Vakarų Krante ir Gazos ruože.“

24 Prie EB-PIO asociacijos susitarimo pridėtame Protokole Nr. 3 (toliau – EB-PIO protokolas) nustatomos taisyklės, susijusios su sąvokos „prekių kilmė“ apibrėžimu ir administracinio bendradarbiavimo būdais.

25 Pagal šio protokolo 2 straipsnio 2 dalį Vakarų Kranto ir Gazos ruožo kilmės produktais laikomi Vakarų Krante ir Gazos ruože gauti produktai bei Vakarų Krante ir Gazos ruože gauti produktai, kurių sudėtyje esančios medžiagos nevysiškai ten gautos, jei tokios medžiagos buvo pakankamai apdirbtos arba perdirtos Vakarų Krante ir Gazos ruože.

- 26 EB-PIO protokolo 15 straipsnio 1 dalyje teigiama, kad produktams, kilusiems iš Bendrijos ir importuojamiems į Vakarų Krantą ir Gazos ruožą, bei produktams, kilusiems iš Vakarų Kranto ir Gazos ruožo ir importuojamiems į Bendriją, šio Susitarimo nuostatomis numatytos lengvatos suteikiamos pateikus judėjimo sertifikatą EUR.1 arba 20 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais – deklaraciją, eksportuotojo įrašytą sąskaitoje faktūroje, važtaraštyje ar kitame komerciniame dokumente, kuriame produktai apibūdinami pakankamai išsamiai, kad būtų galima juos identifikuoti. Ši deklaracija vadinama „deklaracija sąskaitoje faktūroje“.
- 27 EB-PIO protokolo 16 straipsnio 1 dalyje numatoma, kad judėjimo sertifikatą EUR.1 išduoda eksportuojančios šalies kompetentingos muitinės institucijos. Pagal šio straipsnio 4 dalį šį judėjimo sertifikatą išduoda kompetentingos Vakarų Kranto ir Gazos ruožo muitinės institucijos, jei konkretūs produktai gali būti laikomi produktais, kilusiais Vakarų Krante ir Gazos ruože, ir atitinka kitus šio protokolo reikalavimus.
- 28 Pagal EB-PIO protokolo 20 straipsnio, kuriame reglamentuojamos deklaracijos įrašymo sąskaitoje faktūroje sąlygos, 1 dalies a punktą deklaraciją gali įrašyti patikimas eksportuotojas, apibrėžtas šio protokolo 21 straipsnyje. Pagal 20 straipsnio 2 dalį deklaracija sąskaitoje faktūroje gali būti įrašoma, jei sąskaitoje faktūroje išvardytus produktus galima laikyti kilusiais Bendrijoje, Vakarų Krante ir Gazos ruože ir atitinkančiais kitus šio protokolo reikalavimus.
- 29 EB-PIO protokolo 21 straipsnio, susijusio su patikimu eksportuotoju, 1 dalyje numatoma, kad eksportuojančios valstybės narės muitinė gali suteikti teisę bet kuriam eksportuotojui, dažnai eksportuojančiam EB-PIO asociacijos susitarime numatytus produktus, kuris pateikia muitinei visas būtinas garantijas produktų kilmės statusui patikrinti bei laikosi kitų šio Protokolo reikalavimų, įrašyti deklaraciją sąskaitoje faktūroje.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 30 Ieškovė pagrindinėje byloje *Firma Brita GmbH* yra įsteigta Vokietijoje. Ji importuoja mineralinio vandens paruošimo įrenginius, sudedamąsias dalis ir gėrimų sirupus, gaminamus tiekėjo iš Izraelio *Soda-Club Ltd*, kurio gamykla yra Vakarų Kranto gyvenvietėje Mishor Adumin, į rytus nuo Jeruzalės. *Soda-Club Ltd* yra patikimas eksportuotojas EB-Izraelio protokolo 23 straipsnio prasme.
- 31 2002 m. pirmą pusmetį ieškovė pagrindinėje byloje pateikė per šešiasdešimt muitinės deklaracijų, prašydama leidimo išleisti importuotas prekes į laisvą apyvartą. Kaip šių prekių kilmės šalį ji nurodė „Izraelį“ ir remdamasi tiekėjo sąskaitose įrašytais deklaracijose tvirtino, kad produktai yra kilę iš Izraelio, bei prašė taikyti EB-Izraelio asociacijos susitarime numatytą preferencinį tarifą.
- 32 Vokietijos muitinės institucija laikinai suteikė prašomą preferencinį tarifą, tačiau pradėjo patikrinimo procedūrą išleidus prekes. Į Vokietijos muitinės institucijos užklausą Izraelio muitinės institucija atsakė: „mūsų atliktas tyrimas parodė, kad nagrinėjamos prekės yra kilusios iš Izraelio muitinės kompetencijai priklausančios teritorijos. Todėl remiantis EB-Izraelio asociacijos susitarimu jos turi kilmės statusą ir pagal šį susitarimą joms turi būti taikomas preferencinis režimas“.
- 33 2003 m. vasario 6 d. laišku Vokietijos muitinės institucijos papildomai paprašė Izraelio muitinės institucijų informuoti, ar tos prekės buvo pagamintos Vakarų Krante, Gazos ruože, Rytų Jeruzalėje ar Golano aukštumose esančiose Izraelio gyvenvietėse. Į šį laišką nebuvo atsakyta.

34 2003 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Vokietijos muitinės institucijos atsisakė leisti pasinaudoti anksčiau suteikta teise į preferencinį režimą, nes nebuvo galima neabejotinai konstatuoti, jog importuotoms prekėms taikytinas EB-Izraelio asociacijos susitarimas. Todėl buvo nuspręsta išieškoti 19 155,46 eurų muto sumą išleidus prekes.

35 Kadangi ieškovės pagrindinėje byloje skundas buvo atmestas, ji pateikė ieškinį *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) dėl šio sprendimo panaikinimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sprendimas byloje priklauso nuo EB-Izraelio asociacijos susitarimo, EB-Izraelio protokolo ir EB-PIO asociacijos susitarimo aiškinimo.

36 Tokiomis aplinkybėmis *Finanzgericht Hamburg* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar turint omenyje tai, kad preferencinį režimą prekių, kurios yra kilusios iš Izraelio valstybės teritorijos ar Vakarų Kranto, atžvilgiu numato du atitinkami susitarimai: [EB-Izraelio asociacijos susitarimas ir EB-PIO asociacijos susitarimas], prekės, kuri yra kilusi iš Vakarų Kranto, importuotojui bet kuriuo atveju, net ir tada, kai yra pateiktas tik formalus prekės kilmės iš Izraelio sertifikatas, reikia taikyti prašomą preferencinį režimą?

Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas:

2. Ar pagal EB-Izraelio asociacijos susitarimą valstybės narės muitinę importuotojo, kuris siekia, kad jo į Bendrijos teritoriją importuotai prekei būtų taikomas

preferencinis režimas, atžvilgiu saisto Izraelio valdžios institucijos pateiktas kilmės įrodymas – o pagal [EB-Izraelio] protokolo 32 straipsnį patikrinimo procedūra nebuvo pradėta – jei muitinė neturi jokių kitų abejonių dėl prekių kilmės, išskyrus abejonę, ar prekė nėra kilusi iš teritorijos, kurią pagal 1995 m. Izraelio ir Palestinos laikiną susitarimą Izraelis tik kontroliuoja, ir jei neatlikta procedūra pagal [EB-Izraelio] protokolo 33 straipsnį?

Jei atsakymas į antrąjį klausimą būtų neigiamas:

3. Ar tuomet, kai gavusios importuojančios valstybės narės muitinės prašymą atlikti patikrinimą pagal EB-Izraelio protokolo 32 straipsnio 2 dalį Izraelio valdžios institucijos (tik) patvirtino, kad prekės buvo pagamintos teritorijoje, kuri priklauso Izraelio muitinės kompetencijai, ir todėl prekės yra Izraelio kilmės, ir kai Izraelio institucijos neatsakė į importuojančios valstybės narės muitinės prašymą pateikti tuo klausimu detalesnę informaciją, importuojančios šalies muitinė vien dėl šios priežasties gali automatiškai atsisakyti taikyti preferencinį režimą, visų pirma nekeliant klausimo, kokios kilmės prekė iš tikrųjų yra?

Jei atsakymas į trečiąjį klausimą būtų neigiamas:

4. Ar [importuojančios valstybės narės] muitinė gali automatiškai atsisakyti taikyti preferencinį režimą pagal asociacijos susitarimą, jei, kaip nustatyta, prekė yra kilusi iš Vakarų Kranto, ar vis dėlto preferencinį režimą pagal asociacijos susitarimą reikia

taikyti ir šios kilmės prekėms, bent jau kol pagal EB-Izraelio protokolo 33 straipsnį nėra atlikta ginčų sprendimo procedūra dėl susitarimo sąvokos „Izraelio valstybės teritorija“ išaiškinimo?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir ketvirtąjo klausimų

³⁷ Pirmuoju ir ketvirtuoju prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar importuojančios valstybės narės muitinė gali atsisakyti suteikti teisę pasinaudoti EB-Izraelio asociacijos susitarime numatytu preferenciniu režimu, jei prekės yra kilusios iš Vakarų Kranto.

³⁸ Pirmiausia reikia konstatuoti, kad atsakymas į šiuos klausimus labai priklauso nuo to, kaip bus aiškinamas EB-Izraelio asociacijos susitarimo 83 straipsnis, kuriame apibrėžiama šio susitarimo teritorinė taikymo sritis.

³⁹ Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad vadovaujantis SESV 217 ir SESV 218 straipsniais Europos Sąjungos Tarybos su trečiąja valstybe sudarytas susitarimas Europos Sąjungos atžvilgiu yra Sąjungos institucijų priimtas aktas SESV 267 straipsnio pirmos pastraipos b punkto prasme, kad nuo tokio susitarimo išgaliojimo jo nuostatos yra Sąjungos teisinės sistemos sudedamoji dalis ir kad šios teisinės sistemos rėmuose Teisingumo

Teismas yra kompetentingas priimti prejudicinį sprendimą dėl tokio susitarimo išaiškinimo (šiuo atžvilgiu žr. 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Demirel*, 12/86, Rink. p. 3719, 7 punktą ir 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, Rink. p. I-3655, 41 punktą). Be to, kadangi EB-Izraelio asociacijos susitarimą sudarė du viešosios tarptautinės teisės subjektai, jį reglamentuoja tarptautinė teisė, o kiek tai susiję su jo aiškinimu, – tarptautinė sutarčių teisė.

40 Tarptautinė sutarčių teisė iš esmės buvo kodifikuota Vienos konvencijoje. Pagal šios konvencijos 1 straipsnį ji yra taikoma sutartims tarp valstybių. Tačiau pagal šios konvencijos 3 straipsnio b punktą tai, kad ši Konvencija netaikoma tarptautiniams susitarimams, sudarytiems tarp valstybių ir kitų tarptautinės teisės subjektų, nekeičia šioje konvencijoje įtvirtintų normų taikymo šiems susitarimams, jei šios normos jiems būtų taikomos pagal tarptautinę teisę ir be šios konvencijos.

41 Vadinas, Vienos konvencijos įtvirtintos normos yra taikomos tokiam tarp valstybės ir tarptautinės organizacijos sudarytam susitarimui, kaip antai EB-Izraelio asociacijos susitarimas, jei šios normos yra bendrosios tarptautinės paprotinės teisės išraiška. Todėl EB-Izraelio asociacijos susitarimas turi būti aiškinamas vadovaujantis šiomis normomis.

42 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nors Vienos konvencija nesaisto nei Bendrijos, nei visų valstybių narių, daug jos nuostatų atspindi tarptautinės paprotinės teisės normas ir todėl jos privalomos Bendrijos institucijoms ir yra Bendrijos teisinės sistemos dalis (šiuo atžvilgiu žr. minėto Sprendimo *Racke* 24, 45 ir 46 punktus; dėl Europos Bendrijų sudarytų asociacijos susitarimų aiškinimo, kai daroma nuoroda į Vienos konvenciją, taip pat žr. 1999 m. kovo 2 d. Sprendimo *El-Yassini*, C-416/96, Rink. p. I-1209, 47 punktą bei 2001 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Jany ir kt.*, C-268/99, Rink. p. I-8615, 35 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

- 43 Pagal Vienos konvencijos 31 straipsnį sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų įprastą reikšmę sutarties kontekste ir į sutarties objektą bei jos tikslą. Šiuo atžvilgiu, be sutarties konteksto, dar turi būti atsižvelgiama į visas šalių tarpusavio santykiams taikytinas atitinkamas tarptautinės teisės normas.
- 44 Viena iš tokių reikšmingų teisės normų, kuria galima remtis santykiuose tarp EB-Izraelio asociacijos susitarimo šalių, yra bendrasis tarptautinės teisės sutarčių santykinio poveikio principas, pagal kurį sutartys negali įpareigoti trečiųjų šalių ir suteikti joms teisių (*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*). Šis bendrasis tarptautinės teisės principas yra išreikštas Vienos konvencijos 34 straipsnyje, pagal kurį sutartis be trečiosios valstybės sutikimo nesukuria jai nei įsipareigojimų, nei teisių.
- 45 Remiantis šiais pirminiais pastebėjimais, darytina išvada, kad EB-Izraelio asociacijos susitarimo 83 straipsnis, kuriame apibrėžiama šio susitarimo teritorinė taikymo sritis, turi būti aiškinamas taip, kad atitiktų *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* principą.
- 46 Šiuo atžvilgiu akivaizdu, kad Europos Bendrijos vieną po kito sudarė du Europos ir Viduržemio jūros asociacijos susitarimus: pirmąjį su Izraelio Valstybe, o antrąjį su PIO, atstovaujančia Vakarų Kranto ir Gazos ruožo Palestinos valdžios interesams.
- 47 Kiekvienas iš šių dviejų susitarimų turi savo teritorinę taikymo sritį. EB-Izraelio asociacijos susitarimo 83 straipsnyje nustatoma, kad susitarimas yra taikomas „Izraelio Valstybės teritorijoje“. EB-PIO asociacijos susitarimo 73 straipsnyje teigiama, kad susitarimas yra taikomas „Vakarų Krante ir Gazos ruože“.

- 48 Vadinas, šiais dviem asociacijos susitarimais siekiama to paties tikslo, kuris yra minimas atitinkamai EB-Izraelio asociacijos susitarimo 6 straipsnio 1 dalyje ir EB-PIO asociacijos susitarimo 3 straipsnyje, – sukurti ir (arba) sustiprinti tarp šalių laisvosios prekybos zoną, be to, jie abu turi tą patį dalyką, kuris pramoninių prekių atveju yra apibrėžtas atitinkamai EB-Izraelio asociacijos susitarimo 8 straipsnyje ir EB-PIO asociacijos susitarimo 5 ir 6 straipsniuose, – uždrausti tarp abiejų susitarimų šalių visus importo ir eksporto muitus bei kitus lygiaverčio poveikio mokesčius.
- 49 Kalbant apie administracinio bendradarbiavimo būdus, pirma, EB-Izraelio asociacijos susitarimo atveju, iš EB-Izraelio protokolo 22 straipsnio 1 dalies a punkto ir 23 straipsnio 1 dalies matyti, kad deklaracijas, kurios yra būtinos norint, kad eksportuojamoms prekėms būtų taikomas preferencinis eksporto režimas, sąskaitose faktūrose įrašo „eksportuojančios [valstybės] muitinės“ patvirtintas patikimas eksportuotojas.
- 50 Antra, EB-PIO asociacijos susitarimo atveju iš EB-PIO protokolo 20 straipsnio 1 dalies a punkto ir 21 straipsnio 1 dalies nuostatų matyti, kad deklaracijas, kurios yra būtinos norint, kad eksportuojamoms prekėms būtų taikomas preferencinis eksporto režimas, sąskaitose faktūrose įrašo „eksportuojančios valstybės muitinės“ patvirtintas patikimas eksportuotojas. Be to, EB-PIO protokolo 16 straipsnio 4 dalis leidžia manyti, kad tik kompetentingos „Vakarų Kranto ir Gazos ruožo muitinės“ gali išduoti judėjimo sertifikatą EUR.1, jei atitinkamus produktus galima laikyti kilusiais iš Vakarų Kranto ir Gazos ruožo.
- 51 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad tiek vienos, tiek kitos „eksportuojančios valstybės muitinės“ šių dviejų protokolų prasme savo atitinkamose teritorijose turi išimtinę kompetenciją išduoti judėjimo sertifikatą EUR.1 ar patvirtinti jų kompetencijai priklausančioje teritorijoje veikiančius eksportuotojus.

52 Todėl EB-Izraelio asociacijos susitarimo 83 straipsnio aiškinimas taip, kad Izraelio valdžios institucijoms yra suteikti įgaliojimai muitų srityje iš Vakarų Kranto kilusių produktų atžvilgiu, reikštų, kad Palestinos muitinės institucijoms yra nustatoma pareiga nevykdyti įgaliojimų, kuriuos joms suteikia minėtos EB-PIO protokolo nuostatos. Toks aiškinimas, kuris nustatytų pareigą trečiajai šaliai be jos sutikimo, prieštarautų bendrajam tarptautinės teisės *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* principui, kuris yra įtvirtintas Vienos konvencijos 34 straipsnyje.

53 Vadinasi, EB-Izraelio asociacijos susitarimo 83 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad iš Vakarų Kranto kilę produktai nepatenka į šio susitarimo teritorinę taikymo sritį ir todėl jiems negali būti taikomas jame įtvirtintas preferencinis režimas.

54 Tokiomis aplinkybėmis Vokietijos muitinės institucijos galėjo atsisakyti suteikti teisę pasinaudoti preferenciniu režimu, kuris nagrinėjamų prekių atžvilgiu yra numatytas EB-Izraelio asociacijos susitarime dėl to, kad jos buvo kilusios iš Vakarų Kranto.

55 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat iš esmės klausia, ar importuojančios valstybės muitinės institucijos gali suteikti teisę pasinaudoti preferenciniu režimu, kai toks režimas yra numatytas dviejuose susitarimuose – EB-Izraelio asociacijos susitarime ir EB-PIO asociacijos susitarime – į kuriuos reikia atsižvelgti, kai yra akivaizdu, jog nagrinėjamos prekės kilusios iš Vakarų Kranto ir kai pateiktas tik formalus Izraelio kilmės sertifikatas. Jis konkrečiai klausia, kiek galima rinktis iš dviejų galimybių (taikyti alternatyvų vertinimą), paliekant atvirą

klausimą, kurį iš šių dviejų susitarimų reikia taikyti, ir ar kilmės įrodymą turi pateikti Izraelio, ar Palestinos valdžios institucijos.

⁵⁶ Pripažinus, kad toks alternatyvus vertinimas, pagrįstas vien tuo, jog abu nagrinėjami susitarimai numato preferencinį režimą, o prekių kilmės vieta įrodoma kitomis įrodinėjimo priemonėmis nei nurodytos faktiškai taikomame asociacijos susitarime, yra galimas, tai bendrai paneigtų būtinybę, siekiant pasinaudoti preferenciniu režimu, turėti kompetentingos eksportuojančios valstybės išduotą galiojantį kilmės įrodymą.

⁵⁷ Tiek iš EB-Izraelio protokolo 17 straipsnio, tiek ir iš EB-PIO protokolo 15 straipsnio matyti, kad siekiant pasinaudoti preferenciniu režimu būtina pateikti iš susitarimo šalių kilusių produktų kilmės įrodymą. Šis reikalavimas turėti kompetentingos valdžios institucijos išduotą galiojantį kilmės įrodymą negali būti laikomas paprastu formalumu, kurio galima nesilaikyti, jei kilmė įrodoma kitomis įrodinėjimo priemonėmis. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad kitų nei, pavyzdžiui, atitinkamame asociacijos susitarime nurodytų institucijų išduoti sertifikatai negali būti laikomi galiojančiais (1994 m. liepos 5 d. Sprendimo *Anastasiou ir kt.*, C-432/92, Rink. p. I-3087, 37–41 punktai).

⁵⁸ Atsižvelgiant į šiuos svarstymus, į pirmąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti, kad importuojančios valstybės narės muitinės institucijos gali atsisakyti suteikti teisę pasinaudoti EB-Izraelio asociacijos susitarime numatytu preferenciniu režimu, jei prekės kilusios iš Vakarų Kranto. Be to, importuojančios valstybės narės muitinės institucijos negali taikyti alternatyvaus vertinimo, palikdamos atvirą klausimą, kurį iš šių dviejų susitarimų – EB-Izraelio asociacijos susitarimą ar EB-PIO asociacijos susitarimą – reikia taikyti šiuo atveju, ir ar kilmės įrodymą turi pateikti Izraelio, ar Palestinos valdžios institucijos.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

- 59 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar vykstant EB-Izraelio protokolo 32 straipsnyje numatyta procedūrai importuojančios valstybės muitinės institucijoms yra privalomas pateiktas kilmės įrodymas ir eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakymas. Jis taip pat nori išsiaiškinti, ar siekdamas išspręsti ginčą, kilusį tikrinant sąskaitoje faktūroje įrašytas deklaracijas, importuojančios valstybės muitinės institucijos pagal šio protokolo 33 straipsnį prieš imdamosios vienašališkų priemonių turi perduoti tokį ginčą Muitinių bendradarbiavimo komitetui.

Dėl klausimo, ar eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakymas yra privalomas importuojančios valstybės muitinės institucijoms

- 60 Iš EB-Izraelio protokolo 32 straipsnio matyti, kad sąskaitose faktūrose esančios deklaracijos patikrinamos išleidus prekes tada, kai importuojančios valstybės muitinės institucijos turi pagrįstų abejonių dėl šių deklaracijų autentiškumo ar produktų kilmės. Patikrinimą atlieka eksportuojančios valstybės muitinės institucijos. Patikrinimą atlikti prašančios muitinės institucijos informuojamos apie tokio patikrinimo rezultatus ne vėliau kaip per dešimt mėnesių. Šie rezultatai turi aiškiai parodyti, ar šios deklaracijos autentiškos ir ar nurodyti produktai turi kilmės statusą. Jei esant pagrįstoms abejonėms per dešimt mėnesių nuo prašymo atlikti patikrinimą atsakymas negaunamas arba jeigu jame nepakanka informacijos deklaracijos autentiškumui arba tikrajai produktų kilmei nustatyti, importuojančios valstybės muitinės institucijos atsisako taikyti preferencinį režimą.
- 61 Panašioje teisinėje situacijoje Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad iš šių nuostatų matyti, jog prekių kilmės nustatymas grindžiamas atitinkamo laisvos prekybos susitarimo šalių muitinės institucijų kompetencijos pasidalijimu, todėl kilmę nustato

eksportuojančios valstybės institucijos. Tokią sistemą galima pateisinti tuo, kad tos institucijos yra geriausioje padėtyje tiesiogiai patikrinti kilmę lemiančias aplinkybes (šiuo klausimu žr. 1984 m. liepos 12 d. Sprendimo *Les Rapides Savoyards ir kt.*, 218/83, Rink. p. 3105, 26 punktą).

62 Vis dėlto toks mechanizmas gali funkcionuoti tik tada, kai importuojančios valstybės muitinė pripažįsta eksportuojančios valstybės narės valdžios institucijų teisėtai atliktus vertinimus (šiuo atžvilgiu žr. minėto Sprendimo *Les Rapides Savoyards ir kt.* 27 punktą ir 2006 m. vasario 9 d. Sprendimo *Sfakianakis*, C-23/04–C-25/04, Rink. p. I-1265, 23 punktą).

63 Iš to darytina išvada, kad tarpusavio pripažinimo sistemoje importuojančios valstybės muitinės institucijos negali vienašališkai pripažinti, kad eksportuojančios valstybės muitinės institucijų teisėtai patikimo eksportuotojo sąskaitoje faktūroje įrašyta deklaracija yra negaliojanti. Be to, patikrinimo išleidus prekes atveju importuojančios valstybės muitinės institucijos turi sutikti su tokio patikrinimo rezultatais (šiuo atžvilgiu žr. minėto Sprendimo *Sfakianakis* 49 punktą).

64 Tačiau pagrindinėje byloje patikrinimas išleidus prekes pagal EB-Izraelio protokolo 32 straipsnį nebuvo susijęs su klausimu, ar importuoti produktai buvo pagaminti tam tikroje vietoje, ar pakankamai joje apdirbti arba perdirbti, kad pagal EB-Izraelio protokolo nuostatas juos būtų galima laikyti kilusiais iš tos vietos. Patikrinimo išleidus prekes objektas buvo pati produktų pagaminimo vieta, siekiant nustatyti, ar tie produktai pateko į EB-Izraelio asociacijos susitarimo teritorinę taikymo sritį. Sąjunga iš tikrųjų mano, kad produktams, kurie pagaminti nuo 1967 m. Izraelio valdomose gyvenvietėse, negali būti taikomas šiame susitarime apibrėžtas preferencinis režimas.

65 Pagal EB-Izraelio protokolo 32 straipsnio 6 dalį, jei eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakyme nepakanka informacijos tikrajai produktų kilmei nustatyti, prašymą pateikusių muitinės turi atsisakyti tiems produktams taikyti preferencinį režimą.

66 Iš pagrindinės bylos aplinkybių matyti, kad per patikrinimo išleidus prekes procedūrą Izraelio muitinės institucijos nepateikė jokio tikslaus atsakymo į Vokietijos muitinės institucijų laiškus, kuriais siekta išsiaiškinti, ar aptariamai produktai buvo pagaminti Vakarų Krante, Gazos ruože, Rytų Jeruzalėje ar Golano aukštumose esančiose Izraelio gyvenvietėse.

67 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad tokiam eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakyme nepakanka informacijos EB-Izraelio protokolo 32 straipsnio 6 dalies prasme tikrajai produktų kilmei nustatyti, todėl, atsižvelgiant į tai, šių institucijų teiginys, jog aptariamiesiems produktams taikytinas EB-Izraelio asociacijos susitarimo numatytas preferencinis režimas, yra neprivalomas importuojančios valstybės narės muitinės institucijoms.

Dėl pareigos kreiptis į Muitinių bendradarbiavimo komitetą

68 EB-Izraelio protokolo 33 straipsnio pirmoje pastraipoje numatoma, kad jei dėl 32 straipsnyje numatytų patikrinimo procedūrų kyla ginčai arba jei nesutariama dėl šio protokolo aiškinimo, ginčai perduodami Muitinių bendradarbiavimo komitetui.

- 69 Pagal EB-Izraelio protokolo 39 straipsnį Muitinių bendradarbiavimo komitetas yra administracinė institucija, kurią sudaro Komisijos, valstybių narių ir Izraelio muitų ekspertai bei pareigūnai. Jam pavesta vadovaujantis šio protokolo nuostatomis atlikti visas technines užduotis muitų srityje. Todėl negalima teigti, kad jis yra kompetentingas spręsti ginčus teisės klausimais, kurie, pavyzdžiui, susiję su pačio EB-Izraelio asociacijos susitarimo aiškinimu. Tačiau pagal šio susitarimo 75 straipsnio 1 dalį tokie ginčai gali būti perduoti Asociacijos tarybai.
- 70 Tokiu atveju kaip pagrindinėje byloje negalima teigti, kad dėl eksportuojančios valstybės muitinės institucijos atsakymo, pateikto vykstant EB-Izraelio protokolo 32 straipsnyje numatyti patikrinimo išleidus prekes procedūrai, tarp sutarties šalių kilo ginčas dėl šio protokolo aiškinimo. Pirma, šiame atsakyme nepateikta prašyta informacija. Antra, nors pagrindinėje byloje ginčas kilo vykstant importuojančios valstybės muitinės institucijų pradėtai patikrinimo išleidus prekes procedūrai, jis yra susijęs ne su šio protokolo aiškinimu, o su EB-Izraelio asociacijos susitarimo teritorinės taikymo srities apibrėžimu.
- 71 Vadinas, tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kiekviena susitarimo šalis turi teisę Asociacijos tarybai pateikti klausimą dėl EB-Izraelio asociacijos susitarimo teritorinės taikymo srities išaiškinimo. Tačiau nebūtina kreiptis į Muitinių bendradarbiavimo komitetą, nes šis klausimas dėl išaiškinimo nepriklauso jo kompetencijai.
- 72 Bet kuriuo atveju, net jei buvo galima kreiptis į Asociacijos tarybą kilus ginčui dėl pačio asociacijos susitarimo aiškinimo, reikia priminti, kad, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, tai, kad nebuvo kreiptasi į Asociacijos komitetą, kuris yra Asociacijos tarybos organas, negali būti naudojama pateisinant nukrypimą nuo bendradarbiavimo sistemos

ir kompetencijos pasiskirstymo, išplaukiančių iš Asociacijos susitarimo (šiuo atžvilgiu žr. minėto Sprendimo *Sfakianakis* 52 punktą).

73 Atsižvelgiant į visus šiuos svarstymus, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad vykstant EB-Izraelio protokolo 32 straipsnyje numatytai procedūrai importuojančios valstybės muitinės institucijoms nėra privalomas pateiktas kilmės įrodymas ir eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakymas, kai tokiaime atsakyme nepakanka informacijos šio EB-Izraelio protokolo 32 straipsnio 6 dalies prasme tikrajai produktų kilmei nustatyti. Be to, importuojančios valstybės muitinės institucijos neprivalo pagal šio protokolo 39 straipsnį įkurtam Muitinių bendradarbiavimo komitetui perduoti ginčą dėl EB-Izraelio asociacijos susitarimo teritorinės taikymo srities aiškinimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Importuojančios valstybės narės muitinės institucijos gali atsisakyti suteikti teisę pasinaudoti 1995 m. lapkričio 20 d. Briuselyje pasirašytame Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarime, įsteigiančiame asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Izraelio Valstybės, numatytu**

preferenciniu režimu, jei prekės yra kilusios iš Vakarų Kranto. Be to, importuojančios valstybės narės muitinės institucijos negali taikyti alternatyvaus vertinimo, palikdamos atvirą klausimą, kurį iš šių dviejų susitarimų – Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimą, įsteigiantį asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Izraelio Valstybės, ar 1997 m. vasario 24 d. Briuselyje pasirašytą Europos-Viduržemio jūros regiono laikinosios asociacijos susitarimą dėl prekybos ir bendradarbiavimo tarp Europos bendrijos ir Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO), atstovaujančios Vakarų Kranto ir Gazos ruožo Palestinos valdžios interesams, – šiuo atveju reikia taikyti, ir ar kilmės įrodymą turi pateikti Izraelio, ar Palestinos valdžios institucijos.

2. Vykstant prie Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių susitarimo, įsteigiančio asociaciją tarp Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Izraelio Valstybės, pridėto 4 protokolo 32 straipsnyje numatyta procedūrai importuojančios valstybės muitinės institucijoms nėra privalomas pateiktas kilmės įrodymas ir eksportuojančios valstybės muitinės institucijų atsakymas, kai tokiaime atsakyme nepakanka informacijos šio protokolo 32 straipsnio 6 dalies prasme tikrajai produktų kilmei nustatyti. Be to, importuojančios valstybės muitinės institucijos neprivalo pagal šio protokolo 39 straipsnį įkurtam Muitinių bendradarbiavimo komitetui perduoti ginčą dėl šio susitarimo teritorinės taikymo srities aiškinimo.

Parašai.